

**ГАДААД, ДОТООДЫН ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТ БОЛОН БУСАД ОРНУУДЫН ГАДААДЫН
ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН ЭРХ ЗҮЙН ЗОХИЦУУЛАЛТ***/Харьцуулсан судалгаа/**Ц. Түвшинзаяа***ОРШИЛ**

Гадаадын шууд хөрөнгө оруулалт нь хөгжиж буй орнуудын хувьд эдийн засгийн болон нийгмийн хөгжилд чухал ач холбогдолтой гэж тодорхойлдог. Манай улсын хувьд хүн ам цөөнтэй, хоёр их гүрний дунд, газар зүй, цаг уурын тааламжтай бус, далайд гарцгүй, гадаад орчноос шууд хамааралтай, цөөн нэр төрлийн бүтээгдэхүүний экспортод түшиглэсэн эмзэг эдийн засагтай эх газрын жижиг улс. Гэхдээ сүүлийн жилүүдэд эдийн засгийн тодорхой салбаруудад тэргүүлэх байр суурь эзэлсэн гадаадын хөрөнгө оруулалттай аж ахуйн нэгж нэмэгдэн гадаадын хөрөнгө оруулалт тогтвортой өсөж байна.

Хөрөнгө оруулалтын хэмжээ нэмэгдэх нь шууд болон дам нөлөөгөөр эдийн засгийн өсөлтөд нөлөө үзүүлнэ гэж макро эдийн засгийн хувьд үздэг байна. Хэрэгцээтэй байгаа хөрөнгийг олж авахын тулд гадаадын хөрөнгө оруулалт, гадаадын зээл, тусламж авахаас гадна дотоодын хөрөнгөө бүрэн хэмжээгээр ашиглах нь зайлшгүй.

Монгол Улсын хувьд гадаадын хөрөнгө оруулалтын асуудлыг Үндсэн хууль, Гадаадын хөрөнгө оруулалтын тухай хуулиас гадна Гадаадын иргэдийн эрх зүйн байдлын тухай /1993 он/, Иргэний хууль /2002 он/, Хөдөлмөрийн хууль /1999 он/, Компанийн тухай хууль /1999 он/, Аудитын тухай /1997 он/, Дампуурлын тухай /1997 он/, Аялал жуучлалын тухай /2000 он/, Шударга бус өрсөлдөөнийг хориглох тухай /2000 он/, Онцгой албан татварын тухай /2006 он/, Аж ахуйн нэгжийн орлогын албан татварын тухай /2006 он/, Ашигт малтмалын тухай /2006 он/ зэрэг 20 гаруй хуулиар зохицуулж байгаа бөгөөд эдгээр хуулиар гадаадын хөрөнгө оруулалтын эрх зүйн таатай орчныг бүрдүүлсэн гэж үзэж болох бөгөөд цаашид тэдгээрийг цаг үеийн шаардлагад нийцүүлэн сайжруулах, мэдээлэл, технологи, татвар, үйлдвэрлэлийн чиглэлээр олон хууль шинээр батлан гаргах нь зүйтэй юм.

**НЭГ. Гадаадын хөрөнгө оруулалт, гадаадын хөрөнгө оруулалттай аж ахуйн
нэгжийн тухай ойлголт**

Аливаа улсад гадаадын хөрөнгө оруулалт чухал үүрэгтэй байдаг. Ялангуяа хөгжиж буй орнуудад эдийн засгийн хөгжилд чухал үүрэг гүйцэтгэдэг. Харин хөгжингүй улс орнуудын хувьд хөрөнгө оруулалтын хангалттай дотоод эх үүсвэртэй байдаг. Гадаад улсаас Монгол Улсын нутаг дэвсгэр, эрх зүйн зохицуулалт руу шилжин орж байгааг үнэлж болох аливаа биет болон биет бус зүйлийг гадаадын хөрөнгө оруулалт гэж хэлж болно. Энэхүү гадаадын хөрөнгө оруулалтыг олон улсын харилцааны практикт “хөгжлийн албан ёсны тусламж”, “гадаадын шууд хөрөнгө оруулалт” гэж хоёр ангилдаг. Гадаадын шууд хөрөнгө оруулалт гэдэг нь гадаадын хувь хүн, хуулийн этгээдийн шугамаар Монгол Улсад орж ирсэн хөрөнгө оруулалт юм.

Гадаадын шууд хөрөнгө оруулалт нь Монгол Улсад гол төлөв аж ахуйн нэгжийн хэлбэрээр байгуулагддаг учраас “гадаадын хөрөнгө оруулалттай аж ахуйн нэгж /цаашид ГХОААН гэх /” гэсэн эрх зүйн ойлголт бий болсон. ГХОААН-ийн бүтэц, зохион байгуулалт нь Монгол Улсын Компанийн тухай хуулиар зохицуулагдах боловч үйл ажиллагаа, үүсгэн байгуулах, татан буулгах харилцааг Гадаадын хөрөнгө оруулалтын хуулиар зохицуулдаг онцлогтой. Монгол Улсын хууль тогтоомжийн дагуу байгуулагдсан, өөрийн хөрөнгө нь 100 мянган америк доллар буюу түүнтэй тэнцэх төгрөгөөс дээш, түүний 25-аас доошгүй хувь нь

гадаадын хөрөнгө оруулагчийн хувь хөрөнгө бүрдсэн аж ахуйн нэгжийг хэлнэ.

Мөн тухайн салбарын онцлогтой уялдсан хууль, нэмэлт гэрээ, түүнчлэн хөрөнгө оруулагчийн харьяалдаг улстай байгуулсан хоёр талын хэлэлцээр, гадаадын хөрөнгө оруулалтын олон талын түгээмэл гэрээ зэргээс ГХОААН-ийн эрх зүйн зохицуулалт нь үндэсний аж ахуйн нэгжээс ялгаатай байдаг. Тодруулбал: ГХОААН-ийг байгуулах, татан буулгах, татварын зохицуулалт, газрын харилцаа, тогтвортой байдлын гэрээ, эрх зүйн нэмэлт хамгаалалт, хоёр талын гэрээ, олон талын гэрээ, маргаан шийдвэрлэх зэргээр ялгаатай юм.

Монгол Улс дэлхийн бусад орны нэгэн адил гадаадын хөрөнгө оруулалтыг дэмжих үр нөлөөг хүртэх зорилгоор гадаадын хөрөнгө оруулалттай холбоотой хууль тогтоомж гаргах, гадаадын хөрөнгө оруулалт эрхэлсэн байгууллагыг бий болгон ажиллуулах, хөрөнгө оруулалтын нэг цэгийн үйлчилгээ үзүүлэх зэрэг чухал ач холбогдолтой арга хэмжээ авсаар ирсэн байна. Үүний үр дүнд 1990-ээд оноос хойш Монгол Улсад гадаадын хөрөнгө оруулалт жил бүр 2 сая ам.доллараар өсч 2007 он гэхэд 500 сая гаруй ам.долларт хүрснээс ихэнхи нь ашигт малтмал, уул уурхайн салбарт ногдож байна.

Манай улсын хувьд гадаадын хөрөнгө оруулалтын хууль гарснаас 3 удаа шинэчлэн сайжруулж гадаадын хөрөнгө оруулагчдад үзүүлэх хөнгөлөлт, чөлөөлөлтийг өргөн хүрээнд олгож байна. Ингэснээр тухайн аж ахуйн нэгж бизнесийн үйл ажиллагаагаа явуулах, өргөжүүлэхэд шаардлагатай хөрөнгийн эх үүсвэртэй болох боломж бүрдэж байгаа юм. УИХ 1993 оны 5 дугаар сарын 10-ны өдөр баталсан “Гадаадын хөрөнгө оруулалтын тухай” хуулийн 3 дугаар зүйлд заасны дагуу “Гадаадын хөрөнгө оруулалт гэж Монгол Улсын нутаг дэвсгэр дээр аж ахуйн нэгж байгуулах, эсхүл Монголын аж ахуйн нэгжтэй хамтран ажиллах зорилгоор гадаадын хөрөнгө оруулагчаас Монгол Улсад оруулж буй эд хөрөнгийн болон оюуны үнэт зүйлсийг хэлнэ.” гэжээ.

Гадаадын хөрөнгө оруулалтын тухай хуулийн дагуу дараахь 6 хэлбэрээр хэрэгжүүлэх боломжтой. Үүнд:

- Хөрөнгө оруулагч дангаараа аж ахуйн нэгж байгуулах /гадаадын хөрөнгө оруулагч дотоодын иргэн буюу аж ахуйн нэгжтэй хамтрахгүйгээр 100 хувь дангаараа хөрөнгө оруулж, аж ахуйн нэгж байгуулахыг хэлнэ/;
- Дотоодын хөрөнгө оруулагчтай хамтран аж ахуйн нэгж байгуулах;
- Гадаадын хөрөнгө оруулагч Монгол Улсын аж ахуйн нэгжийн ногдол хувь, хувьцаа, бусад үнэт цаасыг хууль тогтоомжийн дагуу худалдан авах замаар хөрөнгө оруулалт хийх;
- Байгалийн баялгийг ашиглах, боловсруулах талаар хууль тогтоомж, концесс, бүтэгдэхүүн хуваах гэрээний дагуу эрх олж авснаар хөрөнгө оруулалт хийх;
- Маркетинг, менежментийн гэрээ байгуулах;
- Санхүүгийн түрээсийн гэрээ болон франчайзингийн хэлбэрээр хөрөнгө оруулалт хийх зэргээр аль нэг хэлбэрийг хөрөнгө оруулагч сонгон авч, хөрөнгө оруулалт хийнэ.

2008-2012 оны Монгол Улсын Засгийн газрын үйл ажиллагааны мөрийн хөтөлбөрт “Эдийн засгийн үр ашигтай томоохон төсөл, арга хэмжээг санхүүжүүлэхэд гадаадын шууд хөрөнгө оруулалтыг түлхүү ашиглах, гадаадын хөрөнгө оруулалтыг татах бодлого баримталж, хөрөнгө оруулалтын тогтвортой орчныг хангана.” гэжээ. Монгол Улсын Засгийн газар гадаадын 39 улсын Засгийн газартай хөрөнгө оруулалтыг хөхиүлэн дэмжих, хамгаалах тухай хэлэлцээрийг байгуулсан байна.

ХОЁР. Дотоодын хөрөнгө оруулалтын тухайд

Монгол Улс Мянганы хөгжлийн зорилтод суурилсан Үндэсний хөгжлийн цогц бодлого нь хувийн хэвшил тэргүүлсэн эдийн засгийн эрчимтэй өсөлтийг тэргүүлэх чиглэлийнхээ нэг болгох зорилтоо дэвшүүлсэн. Тэргүүлэх чиглэлийг хэрэгжүүлэх стратеги, хүрэх үр дүнг 2007-2015 онд, 2016-2021 онд мэдлэгт суурилсан эдийн засагт шилжих хоёр үе шаттайгаар авч үзжээ. Тус бодлогын 5.1.2-т “Татварын бодлого” гэсэн хэсэгт “Татварын бодлогоор экспортын чиглэлтэй үйлдвэрлэл, үйлчилгээ давамгайлсан, хувийн хэвшил тэргүүлсэн эдийн засгийн хөгжлийн таатай орчин бүрдүүлнэ.” гээд уг хэсгийн стратеги зорилт 1-д “дотоодын болон олон улсад нэр хүнд бүхий гадаадын хөрөнгө оруулагчдыг” дэмжих гэж заажээ.

Сүүлийн жилүүдэд үндэсний үйлдвэр, аж ахуйн нэгжийн үйл ажиллагаа өргөжин хөгжиж үйл ажиллагааных нь цар хүрээ тэлж байгаа нөхцөлд дотоодын үйлдвэрлэл, хөрөнгө оруулалт бодитойгоор нэмэгдэж байна. Өөрөөр хэлбэл дотоодын хөрөнгө оруулалт нэмэгдэж байна гэсэн үг юм. Гэвч адил нөхцөлд, адил бизнес, үйлдвэрлэл явуулж байгаа гадаадын болон дотоодын хөрөнгө оруулагчдад ялгаатай хууль дүрэм үйлчилж гадаадын хөрөнгө оруулагчдад үзүүлж буй хөнгөлөлт, чөлөөлөлт, дотоодын оруулагчдад үл үйлчилж буйгаас шударгаар өрсөлдөх нөхцөлгүй болж байна.

2005 оны 10 дугаар сард МҮХАҮТ-аас зохион байгуулсан “Дотоодын хөрөнгө оруулалт чуулган”-ы санал асуулгын дүнд судалгаанд оролцсон нийт аж ахуйн нэгжүүдийн 90 хувь дотоодын хөрөнгө оруулалтын эрх зүйн орчинг бүрдүүлэх нь зүйтэй гэж үзжээ. Монгол Улсын үндсэн хөрөнгийн болон үнэт зүйлсийн хуримтлал материаллаг нөөцийн хуримтлалын томоохон бүрэлдэхүүн хэсэг болох хөрөнгө оруулалтын 42 хувийг гадаад, 58 хувийг дотоод эх үүсвэрээс санхүүжүүлсэн байна. Дотоодын эх үүсвэрийн 13.5 хувийг банкны зээл, 30.4 хувийг компанийн өөрийн хөрөнгө, 14.9 хувийг төсвийн хөрөнгөөр бүрдүүлжээ.

Сүүлийн жилүүдэд дотоодын нийт бүтээгдэхүүнд боловсруулах аж үйлдвэрийн салбарын хувийн жин нэмэгдэх хандлагатай байгаа ч 2008 оны дотоодын нийт бүтээгдэхүүний урьдчилсан гүйцэтгэлээр боловсруулах аж үйлдвэрийн салбарын нэмүү өртгийн эзлэх хувийн жин 6.3 хувь байгаа нь дэлхийн дундаж болон бага орлоготой орнуудын дунджаас даруй 3-4 дахин доогуур байна¹².

Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагын Аж үйлдвэрийн хөгжлийн байгууллагын хийсэн судалгаагаар манай орны экспортын бүтээгдэхүүний 85 орчим хувь нь анхан шатны боловсруулалт хийсэн түүхий эд байгаа нь аливаа улс орны эдийн засгийн тогтвортой хөгжлийн үндэс болсон нэмүү өртгийн бодит үйлдвэрлэл аж үйлдвэрийн салбарт маш доогуур байгааг харуулж байна. Монгол Улс нь зах зээлийн харилцаанд шилжиж, хувийн хэвшлийн 40 гаруй мянган аж ахуйн нэгжүүд дотоодын нийт бүтээгдэхүүний 80 шахам хувийг үйлдвэрлэдэг болсон байна. Тодруулбал:

Нийт аж ахуйн нэгжүүдийн салбарын төлөөллийн үзүүлэлт¹³

	Аж ахуйн нэгжийн салбарын ангилал	Тоо	Хувь %/
1	• Бөөний болон жижиглэнгийн худалдаа	85	17,0

¹² Гадаадын хөрөнгө оруулалт.УБ., 2009 он. 6 дугаар тал.

¹³ Мянганы хөгжлийн зорилтуудын 2005-2007 оны хэрэгжилт /Үндэсний хоёр дахь илтгэл/. УБ., 2007 он

2	• Мал аж ахуй, фермер	79	16.0
3	• Зам барилга	35	7,0
4	• Зочид буудал, зоогийн газрын үйлчилгээ	35	7,0
5	• ШТМ, цахлигаан, хий үйлдвэрлэл	34	7,0
6	• Бусад салбар	34	7,0
7	• Бусад хөнгөн үйлдвэр	32	6,0
8	• Уул уурхай, олзворлох үйлдвэр	28	6,0
9	• Тээвэр, агуулахын үйл ажиллагаа	25	5,0
10	• Нийтийн аж ахуй, гэр ахуйн барааны засвар	24	5,0
11	• Ноос, ноолуурын үйлдвэрлэл	24	5,0
12	• Газар тарилан	22	4,0
13	• Боловсрол эрүүл мэндийн салбар	16	3,0
14	• Авто засвар, худалдаа	16	3,0
15	• Мах, махан бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл	11	2,0

Үүнээс гадна судалгаанд оролцсон 226 аж ахуйн нэгж үндсэн салбараасаа гадна өөр салбарт давхар үйл ажиллагаа явуулж байна.

2007 оноос мөрдөгдөж эхэлсэн татварын багц хуулиас өмнө үйлчилж байсан татварын хууль тогтоомж нь гадаадын хөрөнгө оруулалтыг нэлээд дэмжсэн байсан бөгөөд дотоодын хөрөнгө оруулагч нарт аливаа нэг хөнгөлөлт байдаггүй байсан байна.

ГУРАВ. Гадаад орнуудын гадаадын хөрөнгө оруулалтын эрх зүйн зохицуулалт

Төр оновчтой, зөв бодлого шийдвэр гаргах нь гадаадын хөрөнгө оруулалтыг татах гол хүчин зүйл юм. Гадаадын хөрөнгө оруулалтыг татах асуудлыг улс орнууд өөр өөр талаас авч үздэг бөгөөд өөрийн орны онцлогийг харгалзан зохицуулалт бүхий механизм ч өөр өөр байдаг. Манай улсын хувьд гадаадын хөрөнгө оруулалтыг улам нэмэгдүүлэх арга зам нь гол хөрөнгө оруулагч улс болох БНХАУ, БНСУ, ОХУ-тай эдийн засгийн харилцаагаа бэхжүүлэх явдал юм.

БНХАУ

БНХАУ хөрөнгө оруулалтын олон хэлбэрийг бий болсон ашигласан нь үсрэнгүй хөгжлийн хөшүүрэг болж байна. Хөрөнгө оруулалтыг дэмжих нөхцөл бүрдүүлж, хуулийн уян хатан заалттай болгож, хөрөнгө оруулалтын төрлүүдийг нарийн заагласан. Тухайлбал, төвийн хөрөнгө оруулалт, нийгмийн буюу хувь хүмүүсийн, бусад муж орны, гадаадын, үл хөдлөх хөрөнгийн хөрөнгө оруулалт гэж задлаж, хувь хэмжээ, татварыг ялгаатай хуульчилжээ. Сүүлийн 5 жилд гадаадын хөрөнгө оруулалт 527 сая 900 мянган ам. Долларт хүрчээ. Гадаадад нээлттэй байх бодлого баримтлан, гадаад худалдаа, гадаад хөрөнгө оруулалтыг элдэв төрлийн татвараас чөлөөлж, “Хойд хэсгээсээ эхлэн нээнэ, хойд хэсгээрээ оруулна, хойд хэсгээрээ гаргана”¹⁴ гэсэн чиглэл баримталан ажилласан байна.

2008 онд нийгмийн үл хөдлөх хөрөнгөд 559 тэрбум 645 сая, хүнд аж үйлдвэрийн салбарт 25 тэрбум 150 сая, хөнгөн аж үйлдвэрт 291 тэрбум 690 сая, худалдаа үйлчилгээний салбарт 242 тэрбум 805 сая, орон сууц байрихад 73 тэрбум 608 сая, аж ахуйн нэгжид 331 тэрбум 614 сая юанийн хөрөнгө оруулалт хийсэн байна.

Эрх зүйн зохицуулалт:

1986 оны 4 дүгээр сарын 12-ны өдөр VI хугацааны Бүх Улсын Ардын Төлөөлөгчдийн Их хурлын байнгын хорооны IV хуралдаанаас баталсан “Бүгд Найрамдах Хятад Ард Улсын гадаадын хөрөнгө оруулалттай аж ахуйн нэгжийн тухай” хуулийн 2 дугаар зүйлд заасны дагуу “Хятад Улсын холбогдох хууль цаазын дагуу Хятад Улсын дотор байгуулсан бүх хөрөнгийг нь 100 хувь гадаадын бэл оруулагчаас оруулсан аж ахуйн нэгжийг хөрөнгө оруулагч дангаараа байгуулсан гадаадын оруулалттай аж ахуйн нэгж гэнэ.”¹⁵

Мөн 1979 оны 7 дугаар сарын 1-ний өдөр V хугацааны Бүх Улсын Ардын Төлөөлөгчдийн Их хурлын байнгын хорооны II хуралдаанаас баталсан “Бүгд Найрамдах Хятад Ард Улсын Хятад болон гадаадын хөрөнгө оруулалттай аж ахуйн нэгжийн тухай” хуулийн 4 дүгээр зүйлд заасны дагуу “... гадаад улсын хөрөнгө оруулалтын хэмжээ 25-аас доошгүй байна.”¹⁶ гэж гадаадын хөрөнгө оруулалттай аж ахуйн нэгжийг тодорхойлсон байна. Монгол Улс нь Хятад улсын хойд хөрш болохын хувьд Хятадын гадаад дахь шууд хөрөнгө оруулалтын чухал газар болоод байна.

1990 оноос хойш Хятад нь Монгол Улсын хамгийн том хөрөнгө оруулагч улс болсоор байна. Өөрөөр хэлбэл 1990 оноос 2009 оны III улирал хүртэл БНХАУ-ын шууд хөрөнгө оруулалттай компани нийт 4868 бүртгэгдсэн буюу 2,282,090.30 ам. долларын хөрөнгө оруулсан нь нийт гадаадын шууд хөрөнгө оруулалтын 61.02 хувийг эзэлж байна.

БНСУ

¹⁴ Ц.Баасанжав, Ч.Энхтуяа. Өрнөн хөгжиж буй Өвөрмонгол. Хөх хот., 2009 он.

¹⁵ Ц. Түвшинзаяа. БНХАУ -ын хуулийн эмхтгэл. УБ., 2008 он

¹⁶ Ц. Түвшинзаяа. БНХАУ -ын хуулийн эмхтгэл. УБ., 2008 он

Солонгос дахь гадаадын шууд хөрөнгө оруулалттай холбоотой гол тулгуур хууль болох “Гадаадын хөрөнгө оруулалтыг дэмжих тухай хууль” 1998 онд батлагдсан бөгөөд гадаад хөрөнгө оруулалттай холбоотой Солонгосын хуулиуд нь Үндсэн хуулийг оролцуулаад 50 гаруй хууль байдаг байна.

Эрх зүйн зохицуулалт:

Гадаадын хөрөнгө оруулалтыг дэмжих тухай хуульд заасны дагуу:

- Гадаадын хөрөнгө оруулалтын хэмжээ: 50 сая вон буюу дээш (50 сая вонг оруулаад)
- Гадаадын хөрөнгө оруулалтын харьцаа: саналын эрхтэй хувьцааг эзэмшиж байгаа, эсхүл санхүүжүүлж байгаа нийт хэмжээ нь нийт өөрийн хөрөнгийн 10 хувиас их (10 хувийг оруулаад) байхаар зохицуулсан байна.

Манай улсад 1990 оноос хойш БНСУ-ын шууд хөрөнгө оруулалттай компани нийт 1832 бүртгэгдсэн буюу 211,730.20 ам. долларын хөрөнгө оруулсан нь шууд хөрөнгө оруулалтын 5.66 хувийг эзэлж байна. Өмнөд Солонгосын хөрөнгө оруулалттай аж ахуйн нэгжтэй холбоотой шүүхээр шийдвэрлэсэн иргэний хэрэг /Нийслэлийн 9 дүүрэг, 1997-2009 оны 6 дугаар сар/

№	Дүүрэг	Хэргийн тоо	Солонгосын иргэн,хуулийн этгээд	
			нэхэмжлэгч	хариуцагч
1.	Сүхбаатар	32	11	21
2.	Сонгино-Хайрхан	3	3	-
3.	Хан-Уул	2	2	-
4.	Чингэлтэй	18	15	3
5.	Баянзүрх	5	3	2
6.	Баянгол	2	2	-
7.	Найлах	-	-	-
8.	Багахангай	-	-	-
9.	Багануур	-	-	-
Бүгд		62	36	26

Харин БНСУ-ын хөрөнгө оруулалттай холбоотой 1997 - 2008 он хүртэл Монголын Үндэсний худалдаа, аж үйлдвэрийн танхимын дэргэдэх арбитрын шүүхээр 717.061.67 ам. долларын буюу 15 маргаан шийдвэрлэсэн байх юм.

ОХУ

ОХУ-д сүүлийн жилүүдэд улс төр, эдийн засгийн бодлого, эрх зүйн шинэтгэл эрчимтэй явагдаж, үр дүнгээ өгч улмаар энэхүү эрх зүйн уян хатан, тогтвортой зохицуулалт гадаадын хөрөнгө оруулагч нарын анхаарлыг татах болж өнөө үед хөрөнгө оруулалтын салбар ихээхэн хөгжих болсон. ОХУ-ын гадаадын хөрөнгө оруулалтын талаархи ОХУ-ын Үндсэн хууль, “ОХУ-ын гадаадын хөрөнгө оруулалтын тухай” Холбооны хууль зэрэг 10 орчим

хууль тогтоомж зохицуулдаг байна. Хөрөнгө оруулалтын асуудлыг зохицуулдаг гол хууль болох “ОХУ дахь гадаадын хөрөнгө оруулалтын тухай хууль”-ийг 1999 онд батлагдсан юм.

Эрх зүйн зохицуулалт:

Дээрхи хуульд заасны дагуу “гадаадын шууд хөрөнгө оруулалт гэж ОХУ-ын нутаг дэвсгэр дээр үйл ажиллагаагаа явуулж буй эсхүл байгуулагдаж буй хуулийн этгээдийн дүрмийн санд 10 хувиас доошгүй хувийн гадаадын хөрөнгө оруулагчийн оруулсан хөрөнгө оруулалтыг хэлнэ.” Мөн “хөрөнгө оруулалтын давуу төсөл гэдэг нь ... гадаадын хөрөнгө оруулалттай аж ахуйн нэгжийн дүрмийн санд оруулах нэгдсэн хөрөнгө оруулалтын хэмжээ нь доод тал нь 100 тэрбум рубль байна “гэж зохицуулсан байна. Манай улсад 1990 оноос хойш ОХУ-ын шууд хөрөнгө оруулалттай 742 компани бүртгэгдсэн бөгөөд 104,767.32 ам. долларын хөрөнгө оруулалт хийсэн байна.

ДӨРӨВ. Дүгнэлт

Судалгаанаас үзэхэд гадаадын хөрөнгө оруулалт, гадаад худалдааны агентлаг нь гадаадын хөрөнгө оруулалтыг татан оруулах зорилгоор хөрөнгө оруулалтын таатай орчин боломж, нөхцлийг бүрдүүлэх асуудлаар санал гаргах, нөхцөл бололцоог гадаадад болон дэлхийн зах зээлд таниулан сурталчилах, гадаадын хөрөнгө оруулагчдыг аж ахуйн үйл ажиллагаа болон бизнес эрхлэхэд нь туслах дэмжих, гадаадын хөрөнгө оруулалттай аж ахуйн нэгжийг бүртгэх, хөрөнгө оруулалтын хөнгөлөлт, үзүүлэх гадаад байгууллагын төлөөлөгчийн газрыг бүртгэх зэрэг үндсэн үйл ажиллагааг явуулдаг тул саад бэрхшээл бараг байхгүй байна гэж үзэж болох юм.

Монгол Улсын нэгдэн орсон гэрээ, конвенцүүдэд ч хөрөнгө оруулалтыг гадаадын, дотоодын гэж ялгаварлан гадуурхахгүй, эрх зүй, үйл ажиллагааны ижил нөхцөл олгоно гэж заасан байдаг тул хөрөнгө оруулалтыг зөвхөн гадаад гэсэн өнцөгөөс нь дэмжих бус үндэсний буюу дотоод хөрөнгө оруулалтын эрх зүйн зохицуулалтыг тэнцвэржүүлэх нь зүйтэй юм.

Дотоодын хөрөнгө оруулагчдын хувьд татвар, инфляци, үнийн өсөлт, төрийн байгууллагын хүнд суртал, хууль тогтоомжийн шийдвэр, авилга, хээл хахууль, зах зээлийн шударга бус өрсөлдөөн, уян хатан байдал тулгамдсан асуудал болоод байна. Гэхдээ гадаадын хөрөнгө оруулалттай аж ахуйн нэгж нь хуулийн этгээдийн улсын бүртгэлд бүртгэгдсэнээр Монгол Улсын хуулийн этгээдийн эрх үүрэгтэй болж, Монгол Улсын хууль тогтоомжийн дагуу үйл ажиллагаагаа явуулдаг. Гадаадын хуулийн этгээд нь зөвхөн хөрөнгө оруулалт хийж, Монгол Улсын аж ахуйн нэгж байгуулах арга замаар манай улсын зах зээлд үйл ажиллагаа эрхэлж байгааг анхаарах нь зүйтэй болов уу.

* * *

Ашигласан материал

1. “Бизнесийн эрх зүй- хуульчдад зориулсан гарын авлага”. УБ., 2003 он
2. З.Бороо. “Гадаадын шууд хөрөнгө оруулалтыг шийдвэрлэгч хүчин зүйлс”. УБ., 2005 он
3. “Дотоод хөрөнгө оруулалтын чуулган - санал асуулгын дүн”. УБ., 2005 он
4. Ц.Түвшинзаяа. “БНХАУ- ын хуулийн эмхтгэл” .УБ., 2008 он
5. Рек. Ж. Амарсанаа. “Гадаадын хөрөнгө оруулалт” . УБ., 2009 он
6. “Орчуулгын түүвэр”. Бээжин хот., 2009 он
7. “Өрнөн хөгжиж буй Өвөр Монгол” Хөх хот., 2009 он
8. Рек. Д. Баянбилэг. “Гадаадын хөрөнгө оруулалт, чөлөөт бүсийн эрх зүйн

зохицуулалт”. УБ., 2009 он

9. Монгол Улсын хуулиуд
10. www.legalinfo.mn
11. www.baidu.cn
12. www.sina.cn

UIH.MN
СУДАЛГААНЫ САН